

Finestra decorada amb relleus pre-romànics de Sant Llorenç

Guardiola de Berguedà

Ubicació

Comarca:	Berguedà
Lloc/Adreça:	Al Monestir de Sant Llorenç
Emplaçament	A la galeria sud del claustre protegit sota la coberta actual
Alçada:	772,1

Coordenades:

Latitud:	42.23504
Longitud:	1.8752
UTM Est (X):	407190
UTM Nord (Y):	4676485

Classificació

Número de fitxa	08099-103
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Element arquitectònic
Estil / època:	Visigot Pre-romànic
Segle	VIII-IX
Estat de conservació	Bo
Notes de conservació:	Aixoplugats a sota de la coberta de la galeria sud del claustre i integrats en el denominat "altar de la pau" a l'interior de l'església actual
Protecció	Física
Número inventari	SI. Núm. 6437 de l'Inventari de Patrimoni Arqueològic 3400 de l'Inventari de Patrimoni Arquitectònic
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Científic
Titularitat	Privada
Titular:	Parròquia de Sant Llorenç. Plaça de l'església, 1. 08694 (Guardiola de Berguedà)

Fitxes associades:

[Basilíca paleocristiana de Sant Llorenç](#)

[Església del monestir de Sant Llorenç](#)

[Claustre i dependències monàstiques de Sant Llorenç](#)

[Restes del cementiri dels monjos i altres dependències](#)

Autoria de la fitxa Pere Cascante i Torrella

Data de registre de la fitxa: dt., 08/08/2017 - 02:00

Descripció

Es tracta d'una finestra que actualment hi té incisos alguns relleus escultòrics tant a la part externa com a la interna. Aquesta finestra presenta una forma amb uns muntants de pedra picada i coronada per un arc de mig punt. Que emmarquen un segon arc coronat per un bloc monolític i els muntants de pedra. En els muntants de la part externa hi ha representada a l'esquerra la figura molt tosca d'un bust femení que hom l'ha atribuït a la figura de Eva. A la part dreta hi ha el símbol del doble infinit (cadenes o entrellaçat de dues voltes incises i al seu damunt dues rosetes de sis pètals inscrites dins de cercles. A la cara interna el doble infinit (entrellaçat de tres voltes)es fa patent a la dreta i a l' esquerra, amb dues voltes juntament amb rosetes i altres motius arcaics.

Observacions:

Aquests motius de tipologia molt arcaica podrien procedir de les restes de la primitiva església de sant Llorenç i datada de mitjans del segle VIII o principi del segle IX. Aquests relleus abans de la restauració actual estaven situats en una finestra que hi havia a la façana oest al costat de la porta d'entrada a l'església per la banda de llevant. Amb la restauració del 2004-2008 aquests relleus van ser desplaçats i muntats en la mateixa posició que es trobaven però en una de les parets laterals que s'afegiren a l'est de l'antic tancament de l'església al damunt de les restes arqueològiques del temple destruït el 1428. La finalitat era recuperar la seva volumetria d'abans del sisme. Estan protegides sota la coberta del claustre. Per la paret interna estan integrades en el denominat "altar i finestra de la pau" generant un espectacle de llum i color que simula els vitralls de les catedrals modernes en un concepte de ressorgiment de "Sant Llorenç". Segons R. Lacuesta (historiadora de SPAL), aquests elements petris presenten un cert simbolisme. Així l'entrellaçat de dues voltes en forma de vuit representa l'espiral del cel i la cadena fa al·lusió al Caduceu de Mercuri i també el lligam entre el cel i la terra, de comunicació. El rostre d'ela figura representat al muntant esquerra està buidada al fons i presenta les passes i els braços cap a un costat malgrat que la cara sigui en posició frontal amb un barret troncocònic. Aquest personatge es tapa amb la mà esquerra el baix ventre i també els pits amb la mà dreta. Se l'ha relacionat amb les figures d'Adam i Eva expulsats del paradís o també amb un penitent.

Història

Segons Jordi Bolós (1996).El primer document en el qual s'esmenta el monestir de Sant Llorenç prop de Bagà és de l'any 898. Segons aquest document, la comunitat de Sant Llorenç va rebre unes terres prop de Berga. Cal pensar, doncs, que a final del segle IX ja hi havia, sobre l'aiguabarreig del Bastareny amb el Llobregat, un cenobi mínimament estructurat. És molt probable que calgui relacionar el seu naixement amb la instal·lació en aquest indret d'un grup de religiosos que van arribar del sud dels Pirineus el segle VIII o, més aviat, durant el segle IX. Aquests primers religiosos de Sant Llorenç vivien a les coves que hi ha dessota l'actual monestir, o potser en algun petit edifici proper. Aquesta situació inicial s'alterà al segle X

quant els membres de la casa comtal de Cerdanya-Besalú el finançaren de forma notable fent importants donacions de terres tant al Berguedà com també a la Cerdanya entre els anys 950 i 983 i que enriquiren de forma notable el seu patrimoni. Al costat dels lliuraments fets pels comtes, s'afegiren donacions dels grans propietaris de la contrada. Tot plegat constituïa, l'any 983, un patrimoni important format per més de 70 masos repartits entre la vall de Brocà que incloïa la vall del Bastareny, la vall de Gavarrós, la vall de Gréixer, el collet d'Eina, Brocà i segurament la zona de Gisclareny, per una quinzena d'esglésies, sovint parroquials, per uns drets sobre diverses viles i per nombroses altres terres. Aquestes parròquies serien repartides per tota la vall. En aquests moments el monestir deuria tenir uns 15 monjos. Amb la consagració del 983, el monestir es trobava potser en un dels moments més bons de la seva història. La comunitat arribà a estar formada per uns vint monjos, a més, evidentment, dels oblats, els novicis i els llecs. Les donacions continuaren fins el 110 però després del 983 ja no hi ha documentada cap nova cessió feta pels comtes. A la documentació conservada veiem que, durant aquesta etapa, surten citats un prior o un prebost, un procurador, un cellerer, un flequer, un forner, un escrivà, etc. Lentament, es produí, com en la major part dels monestirs, una estructuració interna de la comunitat. Així mateix, aquesta comunitat cedí l'administració de part de les seves terres a un villicus o procurador.. Al 1050 trobem els primers enfrontaments entre el monestir i els senyors de les rodalies. Aquesta situació de puixança va continuar així al llarg de tot el segle XII i bona part del XIII. La comunitat estava formada per gairebé vint membres. Dins aquesta comunitat, a part de la majoria dels oficis esmentats hi havia un forner, un cuiner, un tragner i fins hi tot un monjo responsable de les obres. D'altra banda, també hi continuà havent plets i enfrontaments, alguns ja força importants. Al final del segle XIV, el monestir, però, ja estava molt endeutat. Això cal pensar que fou degut al saqueig dels senyors veïns, a una possible reducció de les rendes i també, probablement, a causa que la comunitat degué voler fer més coses que les que podia pagar. Començà una etapa de supervivència: els monjos hagueren d'afranquir pagesos, normalment d'una forma temporal; calgué, fins i tot, vendre algunes possessions. D'altra banda, els enfrontaments amb els Pinós comportà fortes violències que arribaren a motivar l'excomunió de la major part dels rectors de la contrada. Com a conseqüència de la disminució de les collites i de la baixa demografia, que va suposar un descens considerable de les rendes dels senyorius, tant dels laics com dels eclesiàstics. D'aquesta crisi generalitzada no se'n va poder escapar el monestir, que va veure com les seves rendes minvaven cada cop més. El terratrèmol de 1426 i 1428 acabà amb la puixança econòmica entrant en una profunda crisi que no es va poder recuperar.

Bibliografia

BOLÒS, J. (1995): "Monestir de Sant Llorenç prop Bagà. Les fonts documentals. Els primers temps del monestir (segles IX-XIII)". Investigacions arqueològiques i històriques al Berguedà (II). Sant Llorenç prop Bagà. Sant Quirze de Pedret. QCT. 6. Barcelona. p- 11-12. BOLÒS, J. (1986): "Monestir de Sant Llorenç prop Bagà. Resum de les fonts documentals". Memòria 1984, Diputació de Barcelona, Servei de Catalogació i Conservació de Monuments. Barcelona p-86-88. LÓPEZ MULLOR, A. (1991): La excavación del monasterio de Sant Llorenç prop Bagà. Campañas 1984-1989. Quaderns Científics i Tècnics, 3: Simposi Actuacions en el patrimoni edificat medieval i modern (segles X al XVIII): I. La intervenció arquitectònica. II. La recerca arqueològica. Servei de Patrimoni Arquitectònic Local de la Diputació de Barcelona. P- 67-90. LÓPEZ MULLOR, A.; CAIXAL, À. (1987): Monasterio de Sant Llorenç prop Bagà (Guardiola de Berguedà, Barcelona). Novedades arqueológicas. II Congreso de Arqueología Medieval Española, Madrid. P-339-348. LÓPEZ MULLOR, A.; CAIXAL, À. (1995): "Monestir de Sant Llorenç prop Bagà. Excavacions arqueològiques. Campanyes 1984-1989". Quaderns Científics i Tècnics, 6: Investigacions arqueològiques i històriques al Berguedà (II). Sant Llorenç prop Bagà. Sant Quirze de Pedret. Servei de Patrimoni Arquitectònic Local de la Diputació de Barcelona. P-24-177. LÓPEZ MULLOR, A.; CAIXAL, À. (1999): "Nous descobriments arqueològics al monestir de Sant Llorenç prop Bagà". L'Erol, 61. Berga, p-21-30. LÓPEZ MULLOR, A.; CAIXAL, À. (2000): "Resultats dels darrers treballs d'excavació al monestir

de Sant Llorenç prop Bagà (Guardiola de Berguedà)". Actes del I Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna de Catalunya. Igualada, 13-15 de novembre de 1998. Barcelona. P- 472-488. LÓPEZ MULLOR, A.; CAIXAL, À. (2002): "Darrers treballs d'excavació al conjunt del monestir de Sant Llorenç prop Bagà (Guardiola de Berguedà, Berguedà)". Lambard. Estudis d'art medieval, XIV (2001-2002). Institut d'Estudis Catalans. Barcelona p-47-74. LÓPEZ MULLOR, A.; CAIXAL, À.; VILA, J.M. (2003): El monestir de Sant Llorenç prop Bagà (Guardiola de Berguedà). Assaig d'evolució històrica. Actes del II Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya. Sant Cugat del Vallès, 18-21 d'abril de 2002. Vol. I. Barcelona. P- 35-48. LÓPEZ MULLOR, A.; CAIXAL, À. (2004): Las excavaciones en el monasterio de Sant Llorenç prop Bagà (Guardiola de Berguedà). 2ª Bienal de la Restauración Monumental. Vitoria-Gasteiz, del 21 al 24 de noviembre de 2002, Academia del Patal, Fundación Catedral de Santa María. Vitoria.p- 203-209. LÓPEZ MULLOR, A.; CAIXAL, À.; VILA, J.M. (2007): El recinte medieval del monestir de Sant Llorenç prop Bagà (Guardiola de Berguedà). Campanyes arqueològiques dels anys 2000-2004. Actes del III Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya. Sabadell, 18-21 de maig de 2006. Vol. II. Barcelona. P- 585-604. LÓPEZ MULLOR, A.; CAIXAL, A (2002). Memòria de intervenció arqueològica a Sant Llorenç prop Bagà. Campanya 2002. Diputació de Barcelona, Servei de Patrimoni Arquitectònic Local. LÓPEZ MULLOR, A.; CAIXAL MATA, A. (2001-2003); Memòria de les excavacions al conjunt del monestir de Sant Llorenç prop Bagà (Guardiola de Berguedà, Berguedà). Servei de Patrimoni Arquitectònic Local de la Diputació de Barcelona. DDAA.(2008): Guardiola de Berguedà. Monestir de Sant Llorenç prop Bagà. Memòria de les excavacions arqueològiques. Servei de Patrimoni Arquitectònic Local de la Diputació de Barcelona. VILA CARABASSA, J.M. (2000). Monestir de Sant Llorenç prop Bagà (Guardiola de Berguedà). Servei de Patrimoni Arquitectònic Local de la Diputació de Barcelona.. DDAA (2014). "Nou monestir de Sant Llorenç". Restaurar o reconstruir. Actuacions del Servei de Patrimoni Arquitectònic Local en els monuments. Memòria SPAL 2002-2012. Vol I. Barcelona p- 455-484

